

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน ศิษยานีเทศก์ และนักเรียน ที่มีต่อครูสังคมศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะ ของครูสังคมศึกษา ตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน และศิษยานีเทศก์กับในสภาพที่เป็นจริง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน กับความคาดหวังของ ศิษยานีเทศก์ที่มีต่อบทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา
3. เพื่อศึกษาถึงความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อบทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและศิษยานีเทศก์ ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียน แต่ละชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับบทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะของผู้ตอบเป็นคำถามแบบปลายเปิด
2. ประชากรและตัวอย่างประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
 - 2.1 ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 175 คน
 - 2.2 ศิษยานีเทศก์ภาควิชาสังคมศึกษา จำนวน 30 คน
 - 2.3 นักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 675 คน



3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่า t

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา ตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ กับในสภาพที่เป็นจริง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2
2. ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน กับความคาดหวังของศึกษานิเทศก์ที่มีต่อบทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานในการวิจัยข้อที่ 3
3. บทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา ซึ่งนักเรียนคาดหวังว่าจำเป็นสำหรับครูสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ การมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูสอนสังคมศึกษา

อภิปรายผล

1. ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาท การปฏิบัติตามบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ แตกต่างจากสภาพที่เป็นจริงของครูสังคมศึกษา โดยความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน สูงกว่าสภาพที่เป็นจริงของครูสังคมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนันทนา ฮันศิริ¹ ที่พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรีที่มีต่อขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา แตกต่างจากสภาพที่เป็นจริงของครูประถมศึกษา และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ

¹ นันทนา ฮันศิริ , "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา"

สุพจน์ สุภกุล¹ ที่พบว่า การปฏิบัติงานของครูมัธยมศึกษาแตกต่างกับสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาที่กลุ่มครูต้องการเช่นกัน)

สาเหตุที่ทำให้ครูสังคมศึกษา ไม่สามารถปฏิบัติบทบาท และมีบุคลิกลักษณะตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ใช้และผู้ประเมินครูสังคมศึกษานั้น อาจพิจารณาได้ 2 ประการคือ

✓ ประการแรก เนื่องจากพื้นฐานของครูสังคมศึกษาได้รับการฝึกฝนมาไม่เพียงพอ อันเป็นผลมาจากการผลิตและเตรียมครูสังคมศึกษาของสถาบันฝึกหัดครู ยังมีข้อบกพร่อง ดังที่ปราณี ภาสกรณ² ได้ทำการวิจัยพบว่า โปรแกรมการเตรียมครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา พื้นฐานความรู้ของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่น การจัดเนื้อหาวิชาบางวิชาที่ยังไม่ละเอียดเท่าที่ควร ในด้านการเรียนการสอนบางวิชา มีภาคปฏิบัติน้อยเกินไป จึงควรเพิ่มมากขึ้น และจากการประชุมปฏิบัติการระดับสูงเกี่ยวกับการฝึกหัดครู ในระหว่างวันที่ 8-17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521 ที่ประชุมได้ระบุถึงปัญหาอันดับ 3 ของการฝึกหัดครูไว้ว่า กระบวนการฝึกหัดครูยังเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ทำให้ผู้จบการศึกษาฝึกหัดครูไปแล้วลงมือปฏิบัติจริงไม่ได้ เมื่อไปปฏิบัติงานการสอนจึงใช้วิธีบรรยายเป็นส่วนใหญ่³

¹ สุพจน์ สุภกุล , "สมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาตามความต้องการของชาวเชียงใหม่"

² ปราณี ภาสกรณ , " การเตรียมครูสังคมศึกษาของคณะครุศาสตร์ " (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2513)

³ กระทรวงศึกษาธิการ , กรมการฝึกหัดครู , รายงานผลการปฏิบัติการระดับสูง (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู) หน้า 2-5.

นอกจากนี้การวิจัยของลักขณา ศกุนะสิงห์¹ ยังพบว่า วิทยาลัยครู 6 แห่งใน กรุงเทพมหานคร จัดประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติให้แก่แก่นักศึกษาน้อยมาก เวลาเรียนภาค ทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ นักศึกษาจึงประสบปัญหาที่สำคัญ คือ ขาดทักษะในการเตรียมแผน การสอน การเลือกวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการสอนที่เหมาะสม แม้การฝึกสอนเพียง 10 สัปดาห์ไม่มากพอที่จะทำให้ให้นักศึกษาสามารถปรับปรุงบุคลิกภาพ การสอน การเข้าใจในบทบาทความรับผิดชอบของครู และความสัมพันธ์ระหว่างครูและ นักเรียนได้

ประการที่สอง เป็นสาเหตุเนื่องมาจากการที่ครูสังคมศึกษาไม่สามารถปรับตัว ให้เข้ากับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของครูสังคม ศึกษา ซึ่งได้มีการเสนอในการประชุมศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษาทั้ง 12 เขต ที่จัดขึ้นใน ระหว่างวันที่ 11 - 14 มีนาคม พ.ศ. 2523 ก็คือ การที่ครูสังคมศึกษาไม่เข้าใจจุดประสงค์ ของหลักสูตรอย่างแจ่มชัด และไม่มีการอบรมในเชิงวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้ครูเข้าใจ ครองกันได้²

ด้วยสาเหตุดังกล่าว จึงส่งผลให้ครูสังคมศึกษาไม่มีคุณภาพในการปฏิบัติงานเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อที่น่าสังเกตรึก็คือ เราไม่มีเกณฑ์มาตรฐานใดที่จะนำมาใช้ในการประเมิน ผลการปฏิบัติงานของครูสังคมศึกษา หรือครูทั่วไปได้ จากการที่อาชีพครูถือได้ว่าเป็นวิชาชีพ ชั้นสูง จึงน่าที่จะมีการพิจารณาถึงแนวคิดในการออกใบรับรองประกอบอาชีพครูให้แก่ผู้

¹ ลักขณา ศกุนะสิงห์ , "โปรแกรมประสบการณ์ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกหัด ครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2522)

² หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา , ปัญหาของครูสังคมศึกษา (การประชุม พิจารณาหน่วยการเรียน ม.3 ของศึกษานิเทศก์ 12 เขต ระหว่างวันที่ 11 - 14 มีนาคม 2523) หน้า 1 - 4 (อัครสำเนา)

สามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานได้ โดยมีการกำหนดระยะเวลาของใบรับรองประกอบอาชีพครูนั้น ซึ่งแนวคิดนี้ จะก่อให้เกิดผลดีในการที่จะเลือกสรรบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาเป็นครู ทำให้การใช้ครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ผลิตครูผลิตครูอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้¹ และยังจะส่งผลให้ครูมีความตื่นตัวในวิชาชีพ เพิ่มความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพครู และมีการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อปรับปรุงมาตรฐานให้ดีขึ้นสมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง²

2. ผลจากการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน กับความคาดหวังของศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อบทบาท การปฏิบัติความบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมนศึกษา ไม่แตกต่างกัน เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นผู้ใช้และผู้ประเมินครูสังคมนศึกษา คาดหวังตรงกันว่า ครูสังคมนศึกษาควรมีบทบาท และบุคลิกลักษณะอย่างไร อันจะเป็นแนวทางในการกำหนดบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมนศึกษาได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถถือเป็นแนวปฏิบัติของครูสังคมนศึกษา และแนวทางในการผลิตและเตรียมครูสังคมนศึกษาได้

จากความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์ ครูสังคมนศึกษาจะมีบทบาททั้งในด้านการสอน ซึ่งได้แก่การเตรียมการสอน วิธีดำเนินการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้นักเรียนค้นคว้าแสวงหาความรู้เป็น พัฒนาให้นักเรียนคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดค้น สืบสอบ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งเป็น

¹ สุวัฐ ศิลปอนันต์, " มาตรฐานการใช้และมาตรฐานวิชาชีพครู, " ประชาศึกษา 27:11 (มิถุนายน 2519) : 17 - 20.

² ทวีป อภิสิทธิ์, " มาตรฐานวิชาชีพครู, " ประชาศึกษา 28:6 (มกราคม 2520) : 18.

การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการใช้เหตุผล ข้อมูล มากกว่าการจดจำข้อเท็จจริง การพัฒนา
 นักเรียนในค่านต่าง ๆ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมทั้งการวัดและประเมินผลนักเรียน
 บทบาทที่นอกเหนือจากการสอน ได้แก่ บทบาทที่มีต่อนักเรียน เช่น การแนะแนว และควบคุม
 ดูแลความประพฤติของนักเรียน การเป็นตัวอย่างในการใช้หลักศีลธรรมจรรยา และคุณธรรม
 ในการดำเนินชีวิต และการชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน / บทบาทที่มีต่อ
 โรงเรียน เช่นการเข้าร่วมคณะกรรมการโรงเรียน การให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการ
 จัดกิจกรรม บทบาทที่มีต่อวิชาชีพ เช่นการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ บทบาทที่มีต่อชุมชนและ
 สังคม เช่น การสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน การรักษาฟื้นฟู
 และเผยแพร่วัฒนธรรมประจำชาติ การศึกษาวิจัยวิเคราะห์ปัญหาสังคม ตลอดจนเป็นผู้นำ และ
 ร่วมมือในการพัฒนาชุมชน และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดีมาสู่สังคม

ส่วนในค่านบุคลิกลักษณะที่สำคัญของครูสังคมศึกษา ตามที่ผู้บริหารโรงเรียนและ
 ศึกษานิเทศก์คาดหวัง ได้แก่ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิด
 เห็นของผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน มีความอดทน ซื่อสัตย์สุจริต ตรงต่อเวลา ยุติธรรม
 มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูสอนสังคมศึกษา

ผลการวิจัยในข้อนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของอัชยา หาญคำรังกุล¹ ที่พบว่าความ
 คิดเห็นของผู้ผลิตกับผู้ใช้ และศึกษานิเทศก์กับครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับสมรรถภาพครูสังคมศึกษา
 ไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าครูสังคม
 ศึกษาคควรมีสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ ด้านการสอน และด้าน
 มนุษยสัมพันธ์ และยังสอดคล้องกับการวิจัยของน้อมจิตต์ ชูสุวรรณ² ที่พบว่า คุณธรรมนิยมของ
 ครูสังคมศึกษาที่จำเป็นมากที่สุด คือการตรงต่อเวลา ความยุติธรรม และทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครู

¹ อัชยา หาญคำรังกุล, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพครูสังคมศึกษา "

² น้อมจิตต์ ชูสุวรรณ, "คุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา "

3. ผลจากการวิจัยพบว่า บทบาทและบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา ที่นักเรียนคาดหวังว่าจำเป็นสำหรับครูสังคมศึกษามากที่สุด ได้แก่ การมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง ใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูสอนสังคมศึกษา

บทบาทในการสอนของครูสังคมศึกษา ที่นักเรียนคาดหวังว่า ครูควรมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง จะสอดคล้องกับการวิจัยของ โทมัส อาร์ วอทรูบา และ เพนนี่ แอด ไรท์¹ (Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright) ที่พบว่า ลักษณะที่สำคัญของอาจารย์มหาวิทยาลัยประการหนึ่งก็คือ การมีความรู้กว้างขวาง ถูกต้อง ทันสมัย และถูกต้องแท้จริง และลักษณะที่ครูสังคมศึกษาจะต้องมีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะประการหนึ่งแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย จะสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิรัช วรรณรัตน์² และ มัทธนา ปิยะมาคา³ ที่พบตรงกันว่า ครูต้องมีเหตุผล เป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและผู้อื่น

¹ Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright, " How to Develop a Teacher, - Rating Instrument, " The Journal of Higher Education.

² วิรัช วรรณรัตน์, " การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการของครูประจำการกับนักเรียนครูที่ยังไม่เคยเป็นครูประจำการ "

³ มัทธนา ปิยะมาคา, " การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา "

ในด้านบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษา ที่นักเรียนคาดหวังว่าครูสังคมศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่น และเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูสอนสังคมศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของ สุวรรณ เนตยากร¹ ผลการสัมมนาเรื่องครูผู้ร่างความมั่นคงของสังคม² และแนวคิดของ โคโรซี เฟรเซอร์ และอีดิธ เวสต์³ (Dorothy McClure Fraser and Edith West) ที่สรุปได้ว่า ครูจะต้องมีศรัทธาในการสอน มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู มีความพอใจและศรัทธาในการสอนสังคมศึกษา

การที่ครูสังคมศึกษาจะมีทัศนคติต่อวิชาชีพของตนอย่างไรนั้น จะมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติของสังคมที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา หรือวิชาชีพครูสอนสังคมศึกษา ทั้งนี้เพราะถ้าสังคมตระหนักถึงความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา ยอมรับและเห็นคุณค่าของครูสังคมศึกษาว่า ครูสังคมศึกษาเป็นผู้หนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา " คุณภาพของคน " ให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ และเป็นพลเมืองดี ก็จะช่วยเสริมให้ครูสังคมศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพของตน เชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของวิชาชีพครูสอนสังคมศึกษา อันจะส่งผลให้ครูมีความตั้งใจในการทำงาน จุติศคนให้แก่นักเรียน และอาชีพครูอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาคำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามความมุ่งหมายของวิชา

¹ สุวรรณ เนตยากร, " ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา "

² คณะครูศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานผลการสัมมนา " ครูผู้ร่างความมั่นคงของสังคม "

³ Dorothy McClure Fraser and Edith West , Social Studies in Secondary School : Curriculum and Methods.

ข้อเสนอแนะ

1. การคัดเลือกและเตรียมครูสังคัมศึกษา

1.1 สถาบันฝึกหัดครูควรมีการจัดโปรแกรมการเตรียมครูสังคัมศึกษาโดยกำหนดสมรรถภาพของครูสังคัมศึกษาให้ชัดเจน และฝึกนักศึกษาตามสมรรถภาพนั้น ๆ มุ่งเน้นความสามารถเชิงปฏิบัติ เพื่อให้ นักศึกษามีโอกาสในการปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาท พร้อมทั้งมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นครูสังคัมศึกษา

1.2 สถาบันฝึกหัดครู ควรจะมีการติดตามผลการผลิตครูสังคัมศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะได้ทราบถึง ข้อดีและข้อบกพร่อง ในการปฏิบัติงานของครูสังคัมศึกษา พร้อมทั้งศึกษาถึงความต้องการของผู้ใช้ที่มีต่อครูสังคัมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงโปรแกรมการเตรียมครูสังคัมศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2. การปรับปรุงครูประจำการ

2.1 สถาบันฝึกหัดครูและหน่วยศึกษานิเทศ ควรจะร่วมมือและประสานงานกันในการจัดอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการให้แก่ครูประจำการ เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับการสอนสังคัมศึกษาแนวใหม่ และพัฒนาครูสังคัมศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์

2.2 ผู้บริหารโรงเรียน ควรถือเป็นหน้าที่ว่าควรจะต้องคอยกระตุ้นให้ครูสังคัมศึกษามีความตื่นตัวและหมั่นปรับปรุงตนเอง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูมีโอกาสดำเนินงานความรู้ด้วยการผลิตเปลี่ยนกันไปศึกษาคือ เข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา และประชุมปฏิบัติการต่าง ๆ

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรจะร่วมมือและประสานงานกันภายในกลุ่มโรงเรียนและสาขาวิชา เพื่อจัดโปรแกรมการนิเทศการสอนวิชาสังคัมศึกษา ให้แก่ครูสังคัมศึกษา

3. การปรับปรุงตนเองของครูสังคัมศึกษา

3.1 ครูสังคัมศึกษา ควรจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของตน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่อง อันเกิดจากการปฏิบัติงานตามบทบาทของตน ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานภายในสาขาวิชาสังคัมศึกษา หรือภายในกลุ่มโรงเรียน

3.2 ครูสังคมศึกษาควรพยายามหาโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ของตนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งอาจกระทำโดยการศึกษาต่อ การเข้าร่วมการฝึกอบรม สัมมนา ประชุม ปฏิบัติการต่าง ๆ และการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพครู

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป สำหรับผู้สนใจ ควรมีการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

4.1 ทักษะของครูสังคมศึกษาที่มีต่อบทบาทและบุคลิกลักษณะของตนพร้อมทั้งปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทนั้น ๆ

4.2 ความแตกต่างของบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษาในแต่ละท้องถิ่น

4.3 ความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ เช่น นักการศึกษา ผู้ปกครอง ฯลฯ ที่มีต่อครูสังคมศึกษาในต่างต่าง ๆ

4.4 การสร้างเกณฑ์มาตรฐานของครูสังคมศึกษา เพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูสังคมศึกษา

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย